

ta încă de acum, de la început, pentru ca să nu fie nici un fel de supărare.

D-lor, imi veți permite să fac, în puține cuvinte, un foarte scurt istoric al acestei chestiuni. Dacă ar fi să ne punem și să căutăm să străbătem negura timpilor trecuți; dacă ar fi să scuturăm praful secolar ce acoperă documentele și pergamentele vechite; dacă ar fi să discutăm chestiunea proprietății la noi, să stabilim origina și drepturile și marginile ei, și legitimitatea ei, ar fi a pierde înzadar timpul acestei Adunări, ar fi a părăsi tărâmul discuției practice și a ne arunca pe câmpul infinit al teoriilor istorice și academice a căror soluțiune nu se poate da aici.

De aceea, eu nu voi urma nici pe tărâmul și elocințul orator de ieri, pe d. Eugeniu Ionescu, care a debutat într'un chip strălucit la această tribună, nici pe d. Săulescu care în contra-proiectul său ne face iarăși un resumat cam fantastic al originii proprietății la noi, nici chiar pe d. Kogălniceanu al cărui autoritate este, o recunoșc, superioară și trece peste competența noastră a tuturor, care însă s'a contrazis în dese rânduri, în cât putem mai tot d'una opune un Kogălniceanu de ieri unui Kogălniceanu de astăzi, care va fi combătut de un Kogălniceanu de mâine. Toți acești d-ni au căutat a stabili două puncte care sunt foarte contestabile: 1) Că țărani ar avea un drept la $\frac{2}{3}$ din moșiile particulare; al 2-lea că ar avea un drept nehotărânic la moșiile Statului. Nici una din aceste teorii nu este exactă din punctul de vedere istoric. Or-cum ar fi însă, în urma Constituției și a legii rurale ele sunt definitiv false.

Și mai întâiu, nu știu pentru ce se oprește aci, fiind-că, cum s'a putut spune că a existat acest drept pe două treimi, imi pare că se poate susține că a existat pe întreaga moșie, fiind-că la început nu era nici o lege contrarie care să limiteze dreptul săteanului, cât se făcea însurătoarea pe moșia boierească un număr de pogoane oare-care, în schimb cu dreptul proprietarului să i ceară: 1) zeciuială 2) un număr oare-care de zile de lucru sub nume de clacă.

Cel ce ridică această chestiune nu vrea să atingă o chestiune mult mai largă, mult mai generală, chestiunea proprietății nu numai de la noi, ci din Europa întreaga așa cum și-a închipuit-o evul de mijloc, și cum a eșit din legiuirea acelei epoci omeștec obscur al usurilor barbarilor și al dreptului roman în perioada din urmă? Nu vrea să tac să revizvie o stare de lucruri, care a încetat la noi d'abia în 1864, în Franța în 1789; iar în Anglia și câte-va alte țări ține până astăzi, fîrste cu numeroase modificări și îndulciri. Este pur și simplu confuziunea, obscuritatea noțiunii proprietății în tot acest lung spațiu de timp al evului de mijloc, unde proprietatea asupra pământului era confundată pe de o parte cu chiar noțiunea suveranității, și pe de alta cu un fel de drept sa proprietate asupra omului care deținea sau cultiva acel pământ și care era după destinațiunii sau *vasal* sau *serv* al suveranului său, al stăpânului său.

Ast-fel se întunecase noțiunea clară a dreptului roman despre proprietate ale căre elemente erau: *jus utendi fructu et abutendi* și nimic alt-ceva, adică dreptul absolut al proprietarului pe bucată de pământ ce o posedă.

Acel proprietar n'avea față cu neproprietarul nici un drept, dar nici o îndatorire, și singurele raporturi ce existau, erau acele create prin libera învoială între proprietar și cultivator.

Această noțiune s'a întemeiat cu totul în cursul evului mediu, și se amestecă două lucruri cu totul separate: Dreptul de proprietate asupra pământului și dreptul asupra persoanelor care cultivă și deține acest pământ, dreptul asupra lucrătorilor, cari mult timp erau considerați ca servi, ca *adstricti ploba*, legați de pământ.

Noțiunea proprietății cum a concept-o dreptul roman în simplitatea și magnificența sa monumentale a perit și în locu'i s'a substituit o proprietate ne hotărâită, separată în două, un drept superior adesea ori cu atribuțiuni suverane care rămănea stăpânului, seniorului și un drept de folosință lăsat muncitorului care era sau serv, sau embaticar, sau locatar perpetuu.

Aceasta era dreptul de proprietate obscur contos care a tinut și la noi până la 1864, când s'a decretat legea a căreia onoare revine d-lui Kogălniceanu, sau lui Vodă-Cuza, sau spiritului este timpul indiferent. Atunci s'a zis țărani: Iată pământul tău, mucește-te! cum vrei, ești liber și stăpân pe densul și proprietarului i s'a zis asemenea.

Iată ce'i rămăne ție, una din trei la moșiile populare, mai mult la celelalte; însă pe ceea ce'i rămăne ești proprietar absolut fără robire, fără îndatorire față cu oricine.

Acum am auzit pe unii lăudând constituirea proprietății din timpurile lui Ghica, Mavrocordat și Știrbei, când se zicea că puneai plugul unde vrei, după o zicătoare populară.

Dar, d-lor, în schimbul acestui drept al țăraniilor ca să se făcea însurătoarea la un pe-tec de pământ de la stăpânul moșiei, nu erau datori ei nimic acestui proprietar, acestu stăpân?

Erau datori foarte mult; și erau datori munca lor și munca silii, adică libertatea lor. Se zice că aceasta era muncă și că munca este impusă omului cât va trăi pe acest pământ de dureri.

Prea bine: dar erau liberi să nu facă

cele 22 zile de muncă pentru proprietar? Erau liberi să se transporte pe altă moșie fără consimțământul proprietarului? Nu. Până la Știrbei țărani erau atașați pe moșie, și nu aveau nici dreptul să se mute după dinsa. Aceasta era condițiunea țăraniului în schimbul pământului ce i se da; erau niște îndatoriri de la carl nu se putea sustrage, și cari în multe părți îl apropia de vechea servire.

Sub Știrbei s'a proclamat pentru prima oară dreptul țăraniilor nemulțumiți de cum se purta proprietarul cu dînșii, să se transporte pe altă moșie.

Acesta a fost primul pas către sancționarea țăraniului, emancipare care la noi s'a deservit de principele Cuza la 1864.

Odată aceasta știut nu voiți să discutați mai departe asupra pergamentelor vechi ale d-lui Eugeniu Ionescu, căci am avea multe de vorbit; și iați proprietarii cum ea s'a constituit la 1864 și cum s'a canționat de constituțiunea noastră.

Acesta e dreptul de proprietate în România și voiți vedea mai târziu dacă legea din 1864 dă, cum susțin unii din d-voastre, un drept perpetuu la pământ, ori-cu se naște pe pământul țerei Românești fie pe moșiile Statului, cum ziceți deocamdată ca să nu speriați lumea; după logica faptelor și a ideilor ar trebui să'i întindeți și la moșiile particulare când cele d'antăiu n'or mai ajunge. Doctoria socialistă, orce ați zice, e cam grea de înghițit, cam amară, mai cu seamă pentru... cum ați zice, pentru niște constituțiuni de proprietari; hăpurile ce se propun sunt grele de înghițit și trebuie chiar poalete la început.

Dar d-voastre, ne veți zice: Admiteți dreptul țăraniilor la moșiile Statului, admiteți acest lucru, proprietățile particulare vor rămăne astfel apărate. Vom vedea însă când acest drept la moșiile Statului s'ar admite, dacă nu va veni un al doilea hap socialist nu mai puțin poleit ca cel d'antăiu, astfel încât să ni se zică: S'a isprăvit cu moșiile Statului, acum e rindul d-voastre să intrați în dan și veți vorbi despăgubi. Pe urmă are să vină al treilea hap când ni se va zice: Ceeace se poate lua de geaba de ce s'ă'i mai plătim? Drept e ca unul să aibă numai 6 pogoane și altul cu mii? Vedeți dar că ajungem la teoria socialistă sau comunistă în toată cruditătea ei.

O voce. În toată absurditatea ei.

D. Al. Lahovari, ministru al domeniilor. În toată absurditatea ei, în adevăr, căci nu poate fi decât o adevărată absurditate ca să nu faci deosebire între proprietăți și stări acolo unde Dumnezeu a lăsat pe pământ oamenii cu capacități diferite, cu aptitudini la muncă diferite și cu grade de inteligență diferite cu calități cari înaltă și înăvutesc, cu viciri cari degradă și sărăcesc. Dacă un singur om nu seamănă cu un altul de sigur că și în privința proprietății trebuie să fie deosebiri. Să ceară dar socialistii compt creatorului de ce a făcut lumea în asemenea condițiuni.

Să luăm însă chestiunea dreptului pe proprietățile Statului. Ce sunt aceste proprietăți dacă nu nisce proprietăți particulare dăruite monastirilor și apoi secularizate de Stat?

Dacă vreți dar să stabiliți un drept trebuie să i aplicați la unele și la altele din aceste moși, căl a avea cine-va drept pe moșiile Statului, și acestea nefiind de cât moși particulare donate monastirilor, același drept trebuie să existe și pentru moșiile particulare. Căci în ce stă deosebirea dacă o moșie a trecut din mână particularului prin donațiune în posesiunea unei monastiri și din stăpânirea acesteia prin secularizare în mână Statului? Prin ce s'ar schimba dreptul locuitorilor stănd pe aceste moși?

Prin ce s'ar lărgi acest drept? Prin ce s'ar crea un nou drept locuitorilor din toată țara pe moșiile foste ale monastirilor? Evident că nu a fost în vechime nici o deosebire și că aceste moși erau absolut în aceleași condițiuni, cu aceleași drepturi și supuse la aceleași robiri ca și cele-alte, însă nimic mai mult. Dar dreptul acesta care nu exista în vechime, creat-a el prin veri-o lege posterioară? Zisus-a prin o lege posterioară, de exemplu, legea din 1864, că țăraniul nasce cu un drept indefinit asupra proprietății Statului? De geaba caut acest lucru căci nu i ved nicăeri. Ce zice legea din 1864? Dupe ce am impropriatarii pe stăni pe toate moșiile particulare și ale Statului fără nici o deosebire, ba chiar pe moșiile moștenitorilor în aceleași condițiuni au mai rămas trei categorii de stăni ne impropriatarii, adică: întâiu, acei stăni cari nu făceau clacă la fostul proprietar, cari nu aveau de cât casă și livele și prin urmare n'aveau dreptul la impropriatarii; al doilea, stăni de pe o moșie strimă, mică, cari fiind numeroși nu s'au putut impropriatarii, cari treceau peste $\frac{2}{3}$ ale proprietății și al treilea însurătoarea din anul 1864 cari nu apucaseră să iacă clacă și să câștige dupe legea din 1864 un drept la impropriatarii.

Pentru aceste trei categorii cari s'au adăogat prin circulari și soldați sub steag de la 1864, și cari nu puteau fi impropriatarii pe moșiile particulare sau ale Statului, în condițiunea de clăcași, s'a făcut art. 5 și 6 din lege, cari le-au dat dreptul ca în timp de 15 ani și pe prețul fixat de 5 galbeni pogonul să fie impropriatarii ca cei alți locuitori, însă numai pe moșiile Statului.

Aci este ceva mai mult de cât o simplă vinzare; este un drept de împământare și dreptul de împământare să separe de

faptul de cumpărare prin două-trei condițiuni:

Antea se adresează la categorii întregi în loc să se adreseze la fie-care individ în parte; al doilea, că prețul în loc să fie dupe cum ese la licitație sau dupe o prețuire prealabilă este fixat prin lege, și al treilea, că acest preț nu se plătește, de o cam dată, nici în total nici în parte, dar Statul se învoese să i primească în cuns de mai mulți ani, prin anuități coprinzătoare de dobânzi și amortisment.

Ved surizând pe d. Ionescu și i înțeleg dupe figură obiecțiunea care voese să o facă. Apoi în legea care o faceți acum nu sunt două, din aceste condițiuni, nu faceți concesii țăraniilor cari n'au dreptul de a fi impropriatarii dupe legea d-voastră tocmai ca însurătoarea, să facem într'adevăr o parte din aceste înlesniri iar nu toate. De exemplu în loc de un preț uniform de 5 galbeni pentru locuri din Ilfov, Mostiștea și din munți sau Bărăgan, facem prețuri dupe valoarea aproximativă ale pământurilor în fie-care localitate; al doilea admitem a-cesta ca o înlesnire, o concesione, nici de cum ca o datorie.

Iată deosebirea mare, și ve voiți arăta pentru ce Statul poate să vîndă moșiile sale în ori-cari condițiuni.

Va să zică d-lor, dupe legea din 1864 mai era o categorie de impropriatarii, care putea să reclame aceasta ca un drept, dar și aceasta a fost cu desăvîrșire impropriatarii în anul 1878, nu printr-o lege, și ceea-ce confirmă teoria mea, ci prin un regulament făcut de d. C. A. Rosetti. Acum, cum acel regulament a călcat peste lege și a admis o categorie care nu avea dreptul dupe legea rurală să fie impropriatarii, cum a fost aplicat în mod scandalos înlăturând pe mulți din cei în drept, adimțând pe o mulțime de oameni fără alt drept de cât favoarea administrativă, aceea este altă chestiune de care răspund factorii responsabilii ai aceluși regulament și cei cari l-au aplicat, dar care nu atinge în nimic teoria care o susțin eu și care cred că o împărtășeste mai întreaga Cameră, aceea că la 1864, s'au impropriatarii țărani clăcași cari puteau să invoace oarecari drepturi și că la 1878 s'a impropriatarii și cele-alte categorii cari mai rămăsesse dupe art. 5 și 6. S'a închis dară pentru toată d'una acest drept de impropriatarii și a rămas Statul stăpân pe moșiile sale tot așa liber, tot așa absolut ca toți ceilalți proprietari. Vom vedea dacă Statul, gândindu-se mai departe și ridicându-se la la vederi mai generale și mai generoase, nu trebuie să se folosească de moșiile sale pentru a îmbunătăți soarta populațiunii celei mai tolositoare; însă aceasta este un fapt de bună administrație, iar nu se poate pretinde ca un drept!

D-lor, nu numai legea din 1864, dar toate legile cari s'au făcut pentru vinderea moșiilor Statului, au plecat din acest punct de privire, este legea din 1866, legea din 1868, legea din 1876, legea din 1881, din 1884, din 1885, din 1886. Toate făcute, toate votate sub guverne care se ziceau sau se credeau liberale democratice și naționale, și cu Camere în cari imensa majoritate se pretindea liberală democratică și în cari se făceau mare șgomot, de iubire pentru sătean, se vorbea necontent de talpa casei și altele. Toate aceste legi dovedesc că nici prin gând n'a trecut chiar acelor din părțile cele mai extreme ale acelor Adunări liberale, nici prin gând le-a trecut să zică că țăraniul, afară de acele impropriatarii cari s'au făcut dupe legea rurală mai are cel mai mic drept la proprietatea Statului.

Toate acele legi prevăd vânzarea în loturi, ca o concesione, ca un exercițiu al suveranității Statului ca proprietar, care poate să facă cu proprietățile sale ori-ce va voi, negresit cu permisiunea și sub controlul d-voastră.

D. N. Ionescu: Și nici noi nu suntem proprietari.

D. Al. Lahovari ministru al domeniilor: Cum zice d. Ionescu: Noi suntem administratori direcți și d-voastră consiliul de administrațiune. El bine, în nici una din aceste legi nu s'a ridicat de nici un deputat, ori-cât de exagerate au putut să fie tendințele democratice, nu s'a ridicat de nici unul teoria că țăraniul are drept la pământ. Dar ceva mai mult: Acele legi au fost din ce în ce mai binevoitoare, dar la început au fost cât se poate de impractice și puțin aplicabile. Intăiu s'a zis că se va vinde în loturi la țărani numai prin licitațiune și plătiind prețul întreg. Nimeni nu s'a prezentat în asemenea condițiuni și această lege a tinut de la 1866 până la 1876, adică 10 ani.

La 1877, s'a făcut un pas înainte: S'a zis că se va vinde totul în loturi, însă cu condițiunea de a plăti înainte o treime, iar restul într'un termen mai lung cu amortisment. Nimeni nu sa prezentat nici în asemenea condițiuni. În sfârșit vine legea de la 1881 care hotărăște că acie cumpărătorii sătenii vor plăti o cincime de preț iar restul în anuități. În legile de la 1884 și de la 1886 se schimbă dispozițiunea zicând că să plătească numai o zecime înainte, iar restul în anuități.

Eu d-lor, am aci statistice cari pot să lumineze în debateră această chestiune. Este bine să nu vorbim tot-d'una numai din nori și din vârful marilor teorii, ci să ne coborâm și pe tărâmul practic și să ne călăuzim în facerea legilor cu fapte și cu date statistice. Când s'a cerut țăraniului să plătească numai o zecime fără o alta favoare, imediat s'au vîndut multe moși în

loturi, ceea ce arată că această lege a fost mai practică de cât toate cele-alte.

În 1886 se petrecea un incident asupra căruia am să insist. Când se prezintă legea pentru ca să se modifice cea din 1881 adică, ca în loc de o cincime, să plătească numai o zecime, vine d. Palade cel d'antăiu care a avut această idee binevoitoare pentru țărani, această idee prevăzătoare, bună și pe care proiectul actual vrea să o mențină, vine atunci în Camera d-lui Brătianu curat liberală și democratică, căci la noi a fost dat Guvernelor și adunărilor liberale să voteze și să aplice legi ultra-conservatoare, și Camerele conservatoare să aplice legi democratice și liberale; însă, să băgăm de seamă ca să nu alunecăm prea mult pe acest clin și să cădem în socialism și demagogism, ca să ne facem mai populari de cât alții.

Vine, zic, d. Paladi și prin un amendament, care conține în principiu toată legea d-lui Carp; pune mai întâiu principiul și zice: "Să nu se mai vînză moși de cât în loturi și la țărani, și în al doilea rând să nu li se mai ceară zecimea prețului dinainte." Acestea sunt principiile legii prezentată astăzi. Știți cum a fost primită propunerea d-lui Palade în Camera liberală? Foarte rău; și atunci s'a tratat d. Palade de socialist, de revoluționar. În adevăr, ideea era nițel cam nouă, ideea era cam îndrăzneală pentru acel timp, nu zic contrariu; d-sa însă era înainte mergător dar a fost tratat și de revoluționar și de demagog; legea d-sale era mai puțin avansată de cât a noastră, fiind-că mărgeana vânzarea.

D. G. D. Palade. Aveam eu și alte amendamente.

D. ministru al domeniilor, Al. Lahovari. Bine, dar ai fost tratat așa, și de cine? De acei cari astăzi de la această tribună vin și nu găsesc destul de largă legea noastră, fac meaz asupra ei, strigând în gura mare ei, cari odinioară refușau și atât: noi dăm mai mult. Să nu ne plângem, d-lor, așa este soarta oamenilor de Stat, așa este soarta partidelor; nici odată nu te veți bucura de binele pe care i faci, sau cere voștri să i faci; vine tot-d'una cine-va care să zică: dacă eram noi făceam mai bine! Noi, d-lor, nu trebuie să ne gândim la aceea, ci să facem binele până unde trebuie și cum credem; să lășăm pe alții să vie să zică: dacă eram noi făceam mai bine, să sperăm că și poporul ne va judeca după fapte iar nu după vorbe; și dacă poporul se lasă a fi încă odată lingușit și înșelat, el eternul amăgit! și se ia după dînșii datoria noastră este să zicem: atăta putem să facem, iată ceea ce ve dăm, și ceea ce ve dăm, ve dăm cinstit, ve dăm sincer, și nu cerem nimic, nu cerem nici chiar popularitatea (Aplause), căci popularitatea noastră nu o punem în aplausele trecătoare ale mulțimii schimbătoare, o punem mai sus, o punem mai departe, în conștiința noastră împăcată, în judecata desinteresată și înțeleaptă a spiritelor nepărtinătoare, în liniștita amintire a viitorului, (Aplause prelungite).

D-lor deputați, am să ve dau câte-va extracte ale discursurilor oratorilor liberali de pe atunci, aceia cari nu se mulțumesc astăzi cu legea noastră.

Voiți cita mai cu seamă pe d. Kogălniceanu și pe d. N. Fleva.

Când ve citesc pe acești oratori, nu credeți că îi invinovațesc, poate și eu în aceea epocă așa i vorbit ca dînșii, căci ideile lor sunt pentru atunci poate foarte înțelepte, pe când ideea d-lui Palade era cam îndrăzneală, vorbind tot pentru timpul de atunci, dar n'am găsit discursuri mai frumoase și mai ultra-conservatoare, de cât discursurile d-lui Fleva și ale d-lui Kogălniceanu. Imi pare rău că n'am talentul d-lor ca să le reproduc până și cu tonul cu care le-au rostit d-lor.

Iată ce zicea d. Fleva atunci:

"Care este principiul ce trebuie a se avea în vedere la facerea unei asemenea legi? Principiul este cel anunțat în ședinta trecută de onor. d. Kogălniceanu, când a combătut pe d-nul Palade, că noi nu mai impropriatarii azi pe nimeni, că era impropriatarii a trecut și că fie-care om nu are de cât un singur drept, dreptul de a munci liber și prin munca liberă să i îmbunătățească soarta sa.

Și mai departe combătând cu toată energia amendamentul d-lui Palade adogă: "Dacă statul este stăpân pe moșiile sale, cu ce drept veniți d-tră să ziceți că statul nu poate vinde cutărei persoane? Ce va să zică că statul nu poate vinde moșiile sale de cât unei anume clase de cetățeni? Asemenea idei ne pot duce prea departe, până la violarea dreptului de proprietate!"

"Trebuie să mă îngrijesc d-lor, fiind-că a început pe ici pe colo a se ivi ideile de acestea, cari nu au fost până acum, că pentru uni ar fi un drept la pământ.

Teoria economică mai ortodoxă de cât aceasta nu poate să fie. Eu o împărtășesc în mare parte cel puțin, în unele puncte, o declar.

Iată ce spunea și d-nul Kogălniceanu într'un mod încă mai energic. D-sa adresându-se către d. Palade zicea: "Dar ve pot asigura un lucru, că acel care a decretat acea lege mare (de la 1864) și-a plătit-o murind în exil, și eu care am prezentat-o și am plătit-o cu amare lacrimi, nu am înțeles nici eu, nici el să sfărâmam privilegiile proprietății celei mari, și să creăm privilegiul pen-

tru proprietatea cea mică. Onor. d. Palade se face avocatul proprietarilor mici, și pune la pilori pe proprietarii cei mari? D-voastră voiți să scoateți din cetatea română pe proprietarii mari, când ziceți că să nu poată cumpăra moși ale Statului; cu atât mai mult că sunt multe din aceste proprietăți care s'au dăruite de moși și strămoșii proprietarilor mari de astăzi."

Răspunzând d-lui Palade care zicea că țăraniul nu se mută, adogă: "Ce, credeți că vor sta pe loc când le vor da pământ mai jos în țară, ei, cari s'au dus până la la Pind, până la porțile Ateei!"

Și d. Kogălniceanu răspunde cu multă caracterul săteanului român, și că săteanul se mută foarte lesne, și în aceasta avea dreptate d. Kogălniceanu, căci voiți veni cu documente se ve arăt că săteanul se mută mai lesne de cum credeți d-v.

Ați zis, mai adogă d. Kogălniceanu, că nu s'a făcut bine impropriatarii în surăteilor. Dar aceasta oare reclamă legi sociale? Trebuie să zicem că proprietarii mari cari au făcut sacrificii, cari răbdă dările să fie excluși de la cumpărarea acestor moși. Vreți să faceți o nouă chestiune socială? N'au demeritat proprietarii mari ca să nu i lășăm se cumpere cu bani gata ceea-ce strămoșii lor au dăruit."

Și termina prin aceste cuvinte elocinte: "Iată ce ve zice omul de la 1848 care am adus acea soluțiune silnică, cari am călcat jurământul meu; el vine, combată astăzi ori ce încercare pentru a decreta în această țară bine-cuvântată de D-zeu, o nouă lege revoluționară!" (Aplause prelungite)

Astfel vorbea d. Kogălniceanu cu talentul și cu autoritatea sa, și astfel am fi vorbit cu toți la acea epocă în fața amendamentului d-lui Palade, nu cu același talent, dar cu aceeași energie.

Poate ne am înșelat cu toți și proiectul de lege care i propuneam azi este de sigur un pas înainte și în sensul propunerii făcute de d. Palade. Rămăne dar la înțelepciunea Adunării să depărteze dintr'ensul semina unora teorii periculoase și la vătorea pe articole să i facă și practici și aplicabili, și drept mai cu seamă.

Dar, d-lor, eu nu înțeleg ca acei cari combatău așa de mult propunerea d-lui Palade ca revoluționară și înaintată, ca socialistă, când această propunere se transformă în proiect de lege și este adus de guvern, să strige că nu este destul.

Eu mă așteptam să fiu combătut pe alt teren. Eu credeam să auz zicându-se: Ați alunecat și d-voastre pe tărâmul ideilor revoluționare și socialiste, ați părăsit soldați necredincioși, sentinele adormite, paza marilor ideei conservatoare pe cari țara vi le-a incredințat; ați predat cetatea pe care trebuia să o apărați. Limbagiul acesta până la un punct oare-care este nedrept, dar se putea înțelege.

Dar aceleași persoane pentru cari d. Palade era un revoluționar și un socialist în 1836 — să vie să zică astăzi în 1889 față cu amendamentul său făcut proiect de lege: Nu faceți destul, sunteți reacționari, conservatori orbiți; acest limbagi nu i pricepe și i las la aprecierea Adunării și a țerei. (Aplause).

De aceea zic, că această Adunare, unde ze găsește toate talentele și toate ilustrațiunile țerei acesteia, nu va putea să se lase prada preocupățiunilor personale sau de partid, și va discuta o mare chestiune în marele sale lini. Când împrejurul ei afară de aci, se mișcă atâtea pasiuni rele, atâtea amenințări, atâtea nori de furtună aicea cel puțin vom menține discuțiunile noastre într'o atmosferă senină, singura care se cubine unor mari debateri, singura din care poate să iasă o lege cu viață și o soluțiune tramică și definitivă.

Am sfârșit cu istoricul și antecedentele chestiunii, am arătat erorile comise de precedenții oratori. Să mă scușăți dacă va fi rămas încă ceva nedeslușit; căci în această parte am avut să lupt și cu talente tinere ca ale d-lui Eugeniu Ionescu, și cu vechia autoritate a unui ilustru om de Stat ca d. Kogălniceanu.

Acum trecând la lege în sine, am să lupt și cu alți adversari. Voiți trece dar la d. Palade, la d. Panu și alți d-ni deputați, cari fie-care au combătut proiectul din punctul d-lor de vedere.

D-lor, am să dau seamă Adunării de ceea-ce s'a petrecut în această lege, am să explic întăiu cum a fost proiectul d-lui Carp, cari sunt modificările cari le-am introdus cu adesiunea Consiliului de miniștri și să răspund la criticile d-lor Palade și Panu. Eu cred că nu mă voiți înțelege, și nu pot să mă înțeleg cu d-lor. Creerii noștri sunt se vede alminterea întocmiți. Alminterea pricepem lucrurile, și avem o concepțiune a Statului și a societății cu totul opusă.

Nu ne putem înțelege din cauză că plecăm de la două puncturi de vedere cu totul diferite, pentru că avem două moduri cu totul deosebite de a pricepe societatea, Statul și rolul Statului în societate și drepturile societății față cu Statul.

Când dar există această deosebire între noi și onor. d. Palade, atunci ve asigur că înțelegerea între noi este cu neputință.

Nu mi rămăne dară mie nimic alt de făcut de cât se spun, în lealitate, tot ceea-ce credem noi și să lășăm apoi ca Adunarea să aprecieze și să hotărăscă. Ați zis că la venirea noastră la guvern,

am găsit un proiect de lege al d-lui Carp, un monument bine construit, bine așezat și că eu l-am gătit, zice d. Pallade. Se vede că onor. D. Pallade ca avocat de curtea cu jurați s'a gândit la asasin, când a întrebunțat acest cuvânt.

El bine, eu nu sunt așa criminal; căci nu am stricat nimic, nu am slăbit nimic, nici am gătit pe nimeni, nici, chiar un proiect de lege, prin urmare nu mi-se, cuvine mie, cum zice poetul francez:

Ni cet exrès d'honneur, ni cette indignité
Nu am meritat nici atâta onoare, că am prefăcut de sus și până jos proiectul d-lui Carp, nici această inovare nedemă, că l'am gătit și l'am transformat. D. Carp, mai întâi, ca un bun părinte, care are inima plâpândă pentru copilul său, nu m'ar lăsat să l'tratez așa de barbar supt ochii chiar al creatorului său. (Aplause). Nu am făcut nimic din toate acestea.

Am discutat tot-d-a-una cu d. Carp, și am avut fericirea să l'conving, că d-sa în unele lucruri merge mai îute de cât starea actuală a societății noastre, și am obținut de la d-sa oare-cari concesiuni pentru nisece măsură cari eu le găseam prea mature și cam radicale.

Anteu am modificat proiectul d-lui Carp în două sensuri în sensul conservator și cel liberal. Eu unul cred că l'am modificat mai cu seamă în mod rațional, și nu avem să punem aci vorba de liberal și de conservator, cuvinte cari nu au nici un sens când se aplică la legi pozitive, dar voiți arăta că modificările cari le-am adus, dacă vreți să adoptați această fraseologie vagă, sunt unele modificări mai liberale, mai democratice de cât proiectul primitiv al d-lui Carp.

Iată modificările cari le-am făcut împreună cu tot consiliul de miniștri; și pe cari le susținem înaintea d-voastră, căci încă odată, nu se vorbește aci de trei proiecte, ci de unul singur, care este proiect al guvernului, amendat în mică parte de comitetul de delegați.

Un singur proiect este înaintea d-voastră, și asupra amendamentului comitetului de delegați, veți discuta la articole. Aceste amendamente sunt mai toate secundare și pe mai toate le-am primit. Unul singur are o importanță mai mare. Asupra aceleia Camera va delibera și va hotărâ în suveranitatea sa.

Va să zică, aveți un singur proiect dacă nu veți considera și pe acela al d-lui Sulescu, pe care îl veți judeca de cuvânt în urma discuțiilor.

Iată modificările ce mi-am permis să le propun asupra proiectului d-lui Carp, și pe cari d-sa le-a primit.

D-sa admisesse nu numai loturi uniforme de 5 hectare, ci pusese și loturi de 10 hectare, cele de 5 cu preț fix, și cele de 10 cu licitațiune, acestea pe o pătrime a moșilor puse în vânzare.

Eu am obținut de la d-sa ca să se facă pe această pătrime a moșilor Statului, loturi de 10, 25 și chiar de 50 hectare.

Comitetul delegaților a primit ideea, dar a mărginit numărul loturilor de 10 și 25, măbind tot-o-dată și loturile de 5 până la 6 hectare.

Această modificare a delegaților care a primit-o și guvernul o credem admisibilă.

D-lor, băgați de seamă ce faceți în această țară. Nu trebuie ca nici guvernul nici adunarea să aibă o ochire mioapă, și uitându-ne cu prea multă îngrijire la un interes, să uităm pe toate cele-ale interese cari stau împrejur și din a cărora armonie și împacare se compune buna direcțiune a unui Stat.

Apoi d-lor, de acum proprietatea la noi se găsește astăzi în mâinile foștilor clăcași improprietăți în 1864; în mâinile celor improprietăți în 1878, și în mâinile rezașilor, și dacă după aceste treptele de proprietate mică mai creem proprietari pe ceea care l'improprietărim acum, vedeți în ce condițiuni puneți proprietatea în țara românească. Toată țara românească va fi divizată în cea mai mare parte în loturi mici cultivate de micul cultivator și nealienabile, și unii zic și indivizibile. Față cu densii vor rămânea numai marile proprietăți particulare alienabile și divisibile, fără nici un interval, fără nici o tranșiție.

Iată două clase de oameni în față cu altă clasă: proprietarii mari de la 1000 pogoane în sus și până la 10,000 pogoane și mai departe și proprietarii mici improprietăți în 1864, 1878 și la 1889 — improprietăți pe un petec mic de pământ care li s'au dat, pe care nu l'pot vinde nici împărți.

El bine, e o clasă de oameni pe care d-voastră îi uitați cu totul; sunt acei mici capitaliști, micii comercianți, arendașii cari și-au alcătuit o avere de 20—30 mil de franci; aceștia sunt foarte numeroși; căci milionari rar ajunge un om. Această clasă ce va face? Dacă această clasă vrea și ea să aibă un petec de pământ în această țară întinsă, deschisă, dupe d-voastre, tuturor; dacă vor să aibă un petec de pământ, să l'cumpere, unde vor găsi acest pământ? Se vor isbi de proprietatea mare care nu se împarte lesne în loturi mici, și pe care nu vor avea mijloace s'o cumpere integral.

... Dacă se întorc în alte părți se vor isbi de proprietatea (rânească inalienabilă, indivizibilă pe care d-voastre vreți să o faceți absolută și generală. Iată dar niște forțe productive sîrpite, niște oameni cari ar putea foarte bine să fie cultivatori mijlocii și din cel bun și inteligenți și

cari sunt siliți la proletariatul funcțiilor sau la trândăvia orașelor; la această clasă m'am gândit eu când am stăruit de d. Carp să primească loturi de 10 și 25 hectare și nu știu dacă d. Catargi e de aceeași părere.

D. L. Catargi. Findcă se propunea de la 50 până la 100 hectare, m'am declarat pentru 10 și 25 hectare. (Va urma)

CORPURILE LEGIUITOARE (SESIUNE ORDINARA)

Camera

Ședința de la 25 Februarie 1889

D. N. Blaramberg depune o petițiune a d-lui Al. N. Ciurcu, prin care acesta cere să i se recunoască calitatea de cetățean român. D. Blaramberg arată pe scurt suferințele ce d. Ciurcu a suferit de la guvernul trecut și meritele ce acest Român are, cari merite l-au atras un renume European.

D. Blaramberg cere urgența, care se admite.

D. I. Nădejde propune ca în chestii de indigenate și recunoașteri, cele d'al doilea să aibă prerogative întâietății, căci, zice deputatul socialist, sîriniți mai pot să aștepte.

D. M. Pacu face propunerea ca interperările să se amâne până ce se va termina cu legea vânzării bunurilor.

D. Al. Lahovari se alătură la această rugăciune.

D-nii Cernătescu și Blaramberg consimt la amănare.

Camera intră în ordinea zilei.

Se pune la vot amendamentul d-lui G. Panu, în privința căruia votul se declarase nul ieri. Prin acest amendament d. Panu cere ca numai o a 8-a parte din moșie să se rezerve pentru loturile mari.

Amendamentul se respinge cu 69 bile negre contra 39 albe.

Se respinge de asemenea amendamentele d-lor I. Lahovari și C. C. Dobrescu.

Se primește amendamentul comitetului delegaților, admis și de Guvern, prin care se rezervă a 4-a parte din moșie pentru loturile mari.

Cu această modificare se primește articolul 10 din proiect, devenit 11.

D. Blaramberg roagă Adunarea să voteze acum recunoașterea cetățeniei d-lui Al. Ciurcu.

Camera admite rugăciunea, și pusă la vot, recunoașterea, se primește cu 65 bile albe contra 26 negre.

Se reia discuțiunea asupra legii vânzării bunurilor, și art. 12 se votează fără discuțiune.

La art. 13, prin care se hotărăște ca să rezerve la noile comune loc de vatra satului, de biserică și de școală, d. N. Ionescu propune un amendament, prin care se specifică a se lăsa și loc pentru o casă de sănătate (iliritate). D. Ionescu explică că n'a vrut să înțeleagă casa de nebuni, dar a întrebunțat expresia de casă de sănătate, de oare-ce săteanul nostru are o mare groază de spital.

D. Ionescu își dezvoltă îndelung amendamentul d-sale și arată starea săteanului român, călătoriile d-sale prin munți, și alte multe, unelte.

D. Ministrul Al. Lahovari zice că propunerea d-lui Ionescu poate să fie bună dar e nepractică, de oare-ce încă n'a ajuns țara noastră la așa dezvoltare în cât să aibă în fie-care sat câte un medic, când noi n'avem un medic pentru fiecare plasă.

Nici chiar în Franța nu e un spital în fie-ce comună.

D. N. Ionescu zice că n'a înțeles prin propunerea sa înființarea de spital în fie-care sat, ci numai o mică locuință de adăpost bolnavii și mai ales cel atinși de boale contagioase.

D. Al. Lahovari declară că nu se opune la amendament.

D. C. Dobrescu (Argeș) susține un alt amendament prin care specifică locul ce trebuie să ocupe Primăria, precum și oborul de gloabă necesar pe lângă primărie.

D-nii C. Popovici și Ion Nădejde propun de asemenea câte un amendament, cari toate să trimit la comisia delegaților.

Se suspendă ședința până ce comisia delegaților se pronunță asupra amendamentelor.

La redeschidere, d. raportor declară că delegații au respins toate amendamentele afară de al d-lui N. Ionescu relativ la locul rezervat casei de sănătate.

Acesta din urmă pus l'a vot se primește de Adunare.

Celelalte amendamente se resping consecutiv.

Cu această singură modificare, articolul se votează de Adunare. Asemenea articolul 16, fără modificare.

La articolul 17 d. I. Lahovari propune un amendament prin care se permite ca acela ce are mai puțin de 5 hectare să poată lua un lot de 5 hectare. Asemenea d-sa zice că nu trebuie să se subdividă proprietatea la copii, ci să se dea unuia, iar ceilalți să ia pământ.

D. Take Ionescu zice că se poate întâmpla ca un om prin mai mulți prieteni să ia mai multe loturi de câte 26 hectare și astfel să facă o moșie de câte-va sute de pogoane, și să știe că proprietarii aceștia mică freacă mai rău pe țaran.

Oratorul zice că legea trebuie să prevadă

a nu se putea lua de nimeni un lot mai mult de lotul de 25 hectare.

D. Ionescu propune un amendament în acest sens.

D. Paladi susține un amendament în sensul celui propus de d. I. Lahovari, prin care acela ce are mai puțin de 5 hectare, poate să ia un lot de 5 hectare.

D. I. Stănescu susține un amendament la fel cu al d-lui Palade.

D. Panu susține același lucru. D-sa depune un amendament prin care să se modifice legea relativă la formalitățile de publicațiune.

D. I. Nădejde în fine susține un altul prin care să poată lua mai mulți oameni un lot de 5 hectare. De asemenea d. Nădejde propune ca veduva, cap de familie, să poată lua pământ.

Ședința se suspendă pe 10 minute.

La redeschidere fiind ora 6, ședința se ridică, anunțându-se urmarea discuției pe Luni.

MAI NOU

D-nii Ion Brătianu și G. Chițu au fost realeși ieri, cu o foarte mare majoritate, membrii în consiliul de administrație al creditului funciar rural.

În ședința de Sâmbătă a Camerei, biuroul a mai reșeit eroarea de a nu permite discuțiunea urgenței; ba încă, din grabă, a pus la vot recunoașterea naționalității confratelui nostru Ciurcu, fără chiar să se citească proiectul comisiei de indigenat; — neregularitate care a făcut pe unii deputați să voteze negru. Ar fi de dorit să nu se mai repete astfel de incidente.

În urma concursului depus la Iași, d-șoara Olimpia Orghidan va fi numită profesoară de limba germană la externatul de fete din Galați.

Un eveniment surprinzător. D. Fleva s'a pupat cu d. Eug. Stătescu, după ce a fost iertat și primit în brațe de d. Ion Brătianu. Ce puternic e patriotismul!...

Marrrrrea nouate a zilei: D. Fleva s'a împăcat cu d. Ion Brătianu, și d. Brătianu a pupat pe d. Fleva la creditul funciar!

Și de ce nu? D. Simion Mihălescu n'a fost achitat? D. Mitică Moruzi — cel cu „Camora” d-lui Fleva — nu este destinat să aibă același triumf?

Ce se va mai opune la reîntoarcerea tribunului imaculat în familia politică care și-a recăpătat virginitatea? Reddīt canis ad vomitum.

Pare-se că unii deputați și senatori au destăinuirii serioase de făcut asupra construcțiunii tunelului de la Bărbosii, fapt perpetrat sub administrația colectivistă acum câțiva ani, deoarece dosarul a fost cerut cu o mare insistență și la Camera și la Senat, și de oare ce d. Plesnilă a și formulat mai multe capete de acuzațiune.

Aseară a fost la d. ministru de externe cel din urmă prânz diplomatic în onoarea ministrului Austriei și a contesii Goluchowska. Printre invitați mai erau încă Feridun-bey ministrul Turciei, maiorul și d-na Schneider, d. și d-na Al. Em. Lahovari, etc.

Recepțiunea care a urmat a fost cât se poate de numeroasă.

Pentru detentorii de titluri provizorii ale împrumutului de lei 32.500.000, domiciliati în județe, cari ar dori să facă de pe acum versămintele ulterioare spre și libera în mod definitiv titlurile ce posedă, ministerul de finanțe a dat instrucțiuni casierelor generale de județe a primi asemenea versăminte, cu începere de azi 27 Februarie, în toate zilele de lucru, de la orele 11 a. m. până la 3 p. m.

Versămintele se pot face de la această dată înainte, la casieriele generale în județe, cât și la casieria centrală a mi-

nisterului de finanțe, în moneta de aur sau în bilete de bancă; în acest din urmă cas se va plăti un agio de unu la sută.

D. doctor profesor Babeș ne declară că notița din Pester Lloyd reproducă în Nr. trecut al ziarului nostru, de și fără indolia scrisă cu intențiune bună, arată fapte inexacte.

Între altele, ministrul unguresc Trefort i-a oferit, înainte de a se decide să vie în București, un institut mare și toate avantajele posibile, dar asupra unui congediū de 3 ani și întoarcerea d-sale după acest timp, nici odată nu a fost vorba; și mai departe d. dr. Babeș deși obligat guvernului unguresc pentru sprijinul ce i-a dat totdeauna, s'a simțit român, și numai condus de acest sentiment a primit chemarea sa la București unde situațiunea sa din multe puncte de vedere este mai desavantaioasă decât locul ce i-a fost oferit la Budapesta înainte de plecarea sa.

Aseară la societatea „Progresul Silvic, d. inginer G. V. Cordea a vorbit despre pescuit, mai mult din punct de vedere comercial. Vom împărtași cititorilor în curând câteva părți din această conferință, care, și ca fond științific și ca dezvoltări variate, a adus conferențiarului juste felicitări din partea aproape întregii asistențe.

Societatea „Transilvania” a ținut adunare generală în ziua de 26 Februarie.

Din darea de seamă a comitetului societății și din raportul comisiei verificătoare scotelilor pe anul 1888, rezultă că averea acestei societăți la finele anului 1888, este în sumă de lei 193,189 și bani 86. Această avere e plasată în scrisuri funciare rurale 5 la sută 169,000, în obligațiunii municipale 5 la sută 21,000, și restul în numerar. Efectele sunt depuse toate la casa de depunerii și consignațiuni cu recipie în regulă și numerariul se află în casa societății.

Din procentele acestui capital susține actualmente doi tineri, unul la facultatea de medicină în Viena și altul la școala superioară de comerț din Anvers.

Pe lângă aceștia mai susține la diferite meserii 47 elevi.

Ultime Depeși Telegrafice ALE ROMÂNIEI LIBERE, — 8 Martie 1889 —

Paris, 9 Martie. (Camera deputaților). Pelletan interpelează guvernul în privința decretului care autorizează pe ducele de Aumale să se întoarcă în Franța.

D. Constans, ministru de interne, răspunde că ministerul acceptă răspunderea acestei deciziuni pe care o crede demnă de un guvern republican. El n'a înțeles că face un act politic, ci un act de dreptate și de echitate.

Ordinea de zi pură și simplă cerută de minister este primită cu o mare majoritate.

Belgrad, 9 Martie. Indată după abdicarea sa, regele Milan a adresat împăratului Franz Josef o telegramă redigiată în termeni foarte calduroși și prin care manifestează viū expresiunea simțimentelor sale de grațitudine pentru amicitia ce împăratul a dovedit-o totdeauna regelui și Serbiei, rugînd în același timp pe împăratul să conserve în viitor aceleași simțimente de bunăvoință în privința tinerului rege al națiunii sârbești.

În răspunsul său, împăratul a dat în termenii cel mai simpatici asigurările cerute în privința regelui și a Serbiei.

Viena, 8 Martie. Camera discutând fondurile puse la dispoziția ministrului, d. Picler (german) impută guvernului că sfărâmă unitatea Statului. El zice că nu trebuie să se pună în joc patriotismul unui popor atât de credincios ca poporul germano-austriac.

D. Taaffe declară că guvernul pune toată bunăvoința sa pentru a face să domnească dreptul și ilegalitatea, el speră că va aduce o înțelegere între popoarele monarhiei. (Aplause).

Germanii austriaci precum și cele-l'alte popoare au versat sângelui lor pentru împărat și imperiū, el îl vor vîrsa cu bucurie și în viitor. (Aplause vii.)

Fondurile cerute s'au votat cu 138 voturi contra 129.

Paris, 10 Martie. Ziarele aprobă în general rechiemarea ducelui d'Aumale. Numai câteva ziare radicale blamează această măsură.

Viena, 10 Martie. O întrunire a principalilor cetățeni din Viena după mai multe discursuri, mai cu seamă ale vicepreședintelui Camerei, d. Slumeky, și rectorului Universității, d. Suess, a adoptat o rezoluțiune în contra uneltor vîtamătoare ale partidului anti-semitic.

Intruinire îndemnată pe toți alegătorii din Viena să se înțeleagă pentru alegerile viitoare comunale.

Roma, 10 Martie.

Se știe că, de când Italia s'a apucat să stabilească școale naționale italienești în diferitele orașe din Turcia, întâmpină numeroase greutăți din partea autorităților turcești.

D. Crispi a remis la 3 Martie lui Fotiades Pașa o notă care semnaleză un incident grav întâmpat la Alep unde mai multe lăzi adresate consulului italian fură confiscate de vamă, sub pretext că aceste lăzi trebuiau să conțină cărți școlare. D. Crispi semnaleză pe lângă aceasta că din ordinul guvernatorului Alepului, ulemalele fac predică în giamii în contra școalelor italienești și că aceste predică constituie o primejdie serioasă pentru consulatul italian și personalul școalelor.

D. Crispi conchide cerînd ca poarta să ia măsuri pentru a remedia la această situațiune și să rechieme pe guvernatorul Alepului la respectul datorit Italiei, iar dacă nu Italia ar fi silită să lucreze în chipul cel mai conform intereselor sale.

Constantinopole 10 Martie.

Via Varna. Se asigură că Sir White a declarat de curînd Porții că Engiltera nu poate să deșarte Suakimul a cărui ocupare e trebuincioasă pentru pacificarea Sudanului.

Direcțiunea generală a regiei monopolurilor Statului

Publicațiune

Pentru darea în întreținere a distribuției și vinzării fabricatorilor de tutun, timbrelor, chibriturilor și cărților de joc în plășile județelor: Dorohoiu, Botoșani, Suceava, Iași, Vaslui, Roman, Bacău, Fălciu, Tutova, Tecuci, Mehedinți, Gorj, Vâlcea, Oltu, Teleorman, Prahova, Râmnicu-Sărat, Puzna, Brăila, Covurlui și Constanța pe un period de 3 ani, începînd la 1 Aprilie 1889 și sfîrșind la 31 Martie 1892, se va ține licitațiune publică, în zilele de 23 și 24 Martie a. c., și anume în ziua de 23 Martie pentru cele d'antîi 10 județe, iar în ziua de 24 Martie pentru cele din urmă 11 județe.

Licitațiunea se va ține prin oferte sigilate, cari se vor primi în zilele fixate până la orele 11 a. m. atît la direcțiunea generală în București, calea Victoriei 109 cât și la depositele regiei din județele respective.

Condițiunile licitațiunii și ale întreprinderii sunt inserate în Monitorul oficial Nr. 258 din 23 Februarie a. c., și se pot procura de amatori atît de la direcțiunea generală cât și de la depositele regiei din orașele de reședință ale fiecărui județ.

Direcțiunea generală. Nr. 3088. 1889, Februarie 25.

VIN NEGRU

de Oravița și Golu-Drancea Vechiū de 4 ani, calitate superioare tutulor altor vinuri.—15 fr. vadră și ALB DE DRAGASANI din recolta anului 1888.—15 fr. vadră la PAUN POPESCU & Comp. 18, STRADA LIPSCANI 18.

Dr. STERIE N. CIURCU

Viena. VIII. Alserstrasse 49. Cabinet de consultațiune cu celebritățile medicale din Viena, instituit în special pentru pacienții români.

Dr. N. Drăgulănescu

Dă consultațiuni pentru boalele de ochi urechi, nas și gură în toate zilele de la orele 1—3, p. m. Str. Rotarilor, No. 8 bis.

D-RUL NEAGOE, str. Dio-

23, dă consultații în toate zile între orele 2 și 3 p. m.

BURSA DIN BUCUREȘTI

25 Februarie (9 Martie) 1889.

Table with columns: VALORI, Tirgul liber, Cota oficială Bani Termen. Rows include: Renta română perpet. 1875, Renta română amortisabilă, Renta rom. (rurale convert), Obl. de stat C.F. Române 6%, Imprum. Stern 1864, Cred. fonc. rural, Cred. fonc. urb. din Buc. 7, Cred. fonc. urb. din Iași, Obl. casel pensiu. fr. 300, Panama, Korinth, Banca naț. ult. div. 77.40, Dacia-Rom. ult. div. 21 lei, Naț. de asig. ult. div. 16.50, Banca rom. ult. div. fr. 10, Soc. rom. de cons. ult. div. Soc. Baz. art. ult. div. lei 20, Soc. rom. de hăr. ult. div. Soc. de reas. ult. div. 15 l. a, Naț. de asig. ult. div. 94.40, Soc. de cons. ult. div., Soc. de hărție ult. div., Agio în bursă, Banca națională a României, Avansuri pe efecte, Avansuri pe lingouri.

Tendința pieței, Fermă

